

SÈRIES MÉS ENLLÀ DE *JOC DE TRONS*. UNA MANERA DIFERENT D'ENTENDRE LA TELEVISIÓ

TOMÀS DELCLÒS

(**Nota:** Aquest article alberga els rebutjats espòilers. És que no tornarem a veure mai més un Hamlet perquè ja sabem com acaba?)

Determinada televisió amb determinades sèries ha fet un capgirell estètic i argumental. Molta gent que la ignorava, que la menystenia, li té ara un respecte inèdit. Se'n parla en ambients culturals de cella alta, i títols com *Los Soprano* o *The Wire* són peces indiscutibles de la gran història de l'audiovisual. HBO, l'emissora pionera d'aquest gir, anunciava els seus productes dient: «No és televisió, és HBO». Una manera cridanera de dir que trencava amb el concepte tradicional de televisió amb arguments porucs i narratives anodines. Però, òbviament, HBO fa televisió. Una altra televisió.

D'altra banda, als Estats Units, els productors de les sèries amb més anomenada no són, majoritàriament, les emissores generalistes en obert. Són els canals de cable i han aparegut, gràcies a internet, altres agents impensables fa deu anys que, a més a més, distribueixen els seus títols de manera diferent. Amazon ha produït *Transparent*, sobre un pare de família ja granadet que decideix finalment viure la seva autèntica sexualitat, vestir de dona, ser femení. El vídeoclub *online Netflix*, que fa poc ha entrat a Espanya,

té al seu catàleg, per exemple, *House of Cards*, *remake* d'una sèrie britànica dels anys noranta sobre un polític ambiciós i sense escrúpols que arriba, desacreditant o eliminant qui li fa nosa, a la presidència dels Estats Units. Un fet singular en la distribució dels títols de Netflix o Amazon, si no han venut els drets a una altra plataforma, és que es poden veure al seu lloc d'internet i ofereixen de cop tot el paquet de la temporada. No fan com les emissores tradicionals que van administrant els capítols setmana a setmana. Si l'espectador-internauta vol..., pot cruspír-se els 10 o 12 capítols en una marató de cap de setmana.

Però les alternatives a la distribució clàssica que feien necessàries les emissores tenen més exemples diferents. Un cas és el del comediant i humorista Louis C.K. És l'autor de la sèrie *Louie*, una crònica de la peripècia quotidiana d'un personatge que se li assembla molt, una continguda tragicomèdia on hi cap el somriure, el dolor, la dificultat de l'amor... Una miniatura que ell mateix edita. Doncs bé, aquest any, Louis ha llançat *Horace and Pete*. Òbviament està escrita, dirigida i protagonitzada per ell mateix, amb un repartiment d'amics esplèndid (Alan Alda, Steve Buscemi, Jessica Lange...) i música de Paul Simon. No la fa cap televisió. L'ha penjada a la seva web i els

deu capítols es poden veure per 31 dòlars, però també hi ha preus per capítols solts (cinc dòlars el primer; dos el segon...).

I abans que això, hi ha tot el món de les websèries penjades a internet. Només a Espanya se n'han fet més de dues-centes. Per donar dos títols catalans: *El Ramon de les Olives*, de Carmen Marfà i Yago Alonso, i, una mica més antiga, del 2014, *Nico&Sunset*, de Raquel Salvador i Oriol Vila. Totes dues són sobre gent que tenen, molt pengim-penjam, projectes musicals. A totes dues, els seus protagonistes persegueixen un paradís improbable. *Nico&Sunset* va ser rodada en gran part amb un mòbil, tota una declaració estètica i d'*arte povera*. El títol de la primera és el nom del grup, uns somiatruites que intenten triomfar. Un nom que van agafar d'un personatge d'*El cor de la ciutat* que tenia una paradeta d'olives. Són peces àgils, divertides, sense cap solemnitat, més o menys esbojarrades. TV3 en va fer una, *Em dic Manel*, sobre l'Home APM que vol deixar-ho i fer teatre. Però tenir molts més mitjans i fer un desplegament transmèdia notable no t'assegura un bon resultat, a pesar de la bona idea inicial, quan el guió és pobrissó i els gags fan patir.

Al marge del fenomen de la pirateria, tot això debilita el que fins ara era la base de la programació televisiva: la graella del canal. En aquests casos, qui està compromès amb l'oferta ja no és una emissora tradicional, és la mateixa productora de la sèrie que té els seus propis camins per fer-la arribar a un públic amb diferents hàbits de consum audiovisual. O els mateixos autors. Un públic que ja no mira el televisor del menjador si no és un televisor connectat a internet. Ho mira des d'un ordinador, una tauleta i, fins i tot, el mòbil. De fet, els canals tradicionals, amb l'exposició a la carta dels programes ja emesos, intenten no perdre aquest públic que ha emigrat a altres pantalles. Tard o d'hora, el càlcul de les audiències haurà de tenir present aquestes noves maneres de consumir l'audiovisual.

Precisament la televisió local de Barcelona, BTV, té un projecte singular per empènyer la pro-

ducció de sèries. El programa es diu *Tub d'assaig*. Tot comença estrenant un pilot que es reemet durant trenta dies i es penja a Youtube. Perquè els seus autors puguin tirar endavant, ha de superar el judici de l'audiència: recaptar una determinada quantitat de diners per micromecenatge, defensar una narrativa trencadora, tenir una bona factura d'imatge, etc. Si tot va bé, podran fer una primera temporada i mirar de trobar producció per a una segona.

La sèrie de la qual es parla més ara és, certament, *Jocs de trons*. Una gran producció amb sofisticats efectes digitals que, perdó, és una embolicada guerra tribal amb engrunes de frases lapidàries per fer veure que també hi ha filosofia. Però hi ha un munt de títols més pobres de pressupost o amb menys llargària que mereixen, encara que semblin falsament petits, la mateixa literatura hiperbòlica, o més. Un exemple, *Catastrophe*, de Channel 4 (no tot és de la BBC al Regne Unit). És una obra aparentment senzilla que rebenta els tòpics de la comèdia romàntica amb una parella disposada a tirar endavant a pesar de les misèries del dia a dia, descrites amb acidesa i sarcasme. Res a veure amb la modernitat postissa d'altres.

UNA ARQUITECTURA ARGUMENTAL SEMBLANT

Hi ha un grup de títols que tenen una arquitectura argumental semblant. Es presenta un fet delictiu, criminal, no pas per tenir-nos entretinguts fins a saber-ne els culpables. De fet, moltes vegades això ja se sap des del primer capítol o, fins i tot, els guionistes no es molesten a aclarir-ne l'autoria. El crim altera la vida d'una comunitat i fa aflorar conductes impensables de ciutadans aparentment responsables i respectuosos amb la llei i la moral dominant, que resulta finalment feble, falsa.

Un oficinista és capaç de plantejar un segrest (*Happy Valley*) o un agent d'assegurances es repenja en un criminal psicòpata, a la manera d'*Ex-*

traïos en un tren, i descobreix l'assassinat com un remei a les seves incomoditats quotidianes (*Fargo*, primera temporada). A *American Crime* (primera temporada), les reaccions dels familiars de les víctimes d'un assassinat i dels sospitosos del crim construeixen un dur retrat de l'Amèrica racista i es desvetlla un amagat, enorme, desordre en les seves vides ensopides. Aquesta sèrie, com *Fargo* o *True detective*, planteja cada temporada una situació argumental que no té res a veure amb l'anterior encara que mantingui la mateixa gramàtica narrativa. *American Crime* ha fet un *tour de force* singular. Molts dels actors protagonistes, boníssims, de la primera temporada reapareixen a la segona fent, lògicament, personatges que no tenen res a veure. Un joc sobre la capacitat que té la imatge d'imposar una nova versemblança. Les conductes homòfobes o racistes es mostren cruament, però és l'espectador qui ha de jutjar-les finalment, cosa que pot fer pensar en una imprudent ambigüitat. Un retrat d'una Amèrica depriment.

La gosadia d'aquestes sèries no és únicament argumental. De vegades, els mateixos autors, absolutament segurs de l'eficàcia del seu artefacte narratiu, fan bromes incomprensibles però indolores per a l'espectador. A la segona temporada de *Fargo*, una guerra entre màfies locals amb sang i fetge per donar i per vendre, en l'escena més sanguinària... fan aparèixer la llum d'un ovni sense més aclariments.

Tothom qui ha vist la sèrie recorda un complex pla seqüència de sis minuts a *True detective*. Els llargs plans seqüència estan pràcticament prohibits a la tele perquè es creu que la gent en fuig i pot canviar de canal. Manuel Hueriga i Oriol Paulo en van fer un altre de cinc minuts a l'excel·lent *Nit i dia* (TV3) que van rematar amb l'escena (vuit minuts i més de cent plans) de l'assassí engabiats a l'ascensor i perseguit infructuosament pels veïns. A *Nit i dia* també es coneix la identitat de l'assassí, i encara que parla de medicina forense, la veritable autòpsia la fa a tota la galeria de personatges principals, tots ells amb dobles morals.

UN NOU STAR-SYSTEM

Les sèries han fet néixer un nou *star-system*. No el protagonitzen els actors. És el dels màxims responsables de la història, els anomenats *showrunners*. Coneguts directors de cine han estat productors o directors d'alguna d'aquestes sèries, un altre indicatiu clar de l'atractiu d'aquestes apostes per sobre de les que proposa un Hollywood endormiscat i banal. Gus van Sant va estar vinculat a *Boss*, sèrie sense èxit sobre un dèspota alcalde de Chicago que vol amagar la seva decrepitud física. Steven Soderbergh és el productor de *The Knick*, amb un heterodox metge de principis del segle XX a Nova York, i ha adaptat una pel·lícula seva amb l'expornostar Sasha Grey (*The Girl Experience*). Martin Scorsese ha estat implicat a *Boardwalk Empire* i amb fracassos com *Vinyl*, estrenada aquest any, però que HBO ja ha anunciat que no tindrà segona temporada.

De fet, una bona sèrie se la juga molt quan s'allarga. *The Good Wife*, amb la setena temporada final aquest any, per exemple, ha sabut aturar-se a temps. Classicota en les formes, ha trencat amb el que tothom es pensa que és una sèrie d'advocats. No es tracta solament de guanyar, o perdre, als tribunals, sinó també de sobreviure a les intrigues de despatx, polítiques, conjugals... En canvi, a *Homeland*, després de tres grans temporades que van acabar amb l'execució del soldat Brody, hi ha hagut un declivi. Ja solament els faltava no adonar-se que tres artistes egipcis, contractats per ambientar els decorats amb grafitis escrits en àrab, havien pintat frases contra la sèrie mateixa (segon capítol de la cinquena temporada).

Sobre *The Good Wife*, s'ha anunciat un *spin-off*—una sèrie derivada— per l'any vinent. Estarà protagonitzada per la dama del bufet, Diane Lockhart. És una manera de renovar les sèries sense prescindir de tots els aromes que la van fer triomfar. No és una maniobra amb èxit garantit, tot i que hi ha *spin-offs* que han anat millor que el seu original. *Frasier*, un cas, va sortir de *Cheers*.

I *Els Simpsons* es van escapar d'*El show de Tracey Ullman*. De vegades sembla una simple administració de franquícies, com els *CSI:Miami*, *CSI: NY* o *CSI:Cyber*.

En alguna ocasió, la força de la sèrie original és imbatible. És el cas actual de *Better Call Saul*, una preqüela de la sobèrbia *Breaking Bad*. Aquesta explicava la història d'un professor de química, Walter White, sentenciat per un càncer, que es posa a cuinar i a distribuir metamfetamina per deixar la família sense angúnies econòmiques. El declivi i turment moral del personatge està explicat amb duresa i sobrietat. Trasmalsadora és l'escena (cinquena temporada) en què la banda assassina un nen que ha estat testimoni involuntari d'un dels seus robatoris de metilamina. Doncs bé, *Better Call Saul* agafa el personatge de l'advocat que li portava el negoci a White i ens n'explica els seus començaments. Un tipus ben diferent, més aviat desesperat per trobar clientela. La sèrie ha tingut una bona rebuda de la crítica, però com a espectador vols que s'acosti als temps que ja coneixes, els de *Breaking Bad*.

Que els grans noms no tenen garantit l'èxit ho demostra que Stephen King i J.J. Abrams (el de *Perdidos*) no se'n van sortir amb la regular *22/11/63*. Es tracta d'enviar un home, aprofitant un forat temporal, a l'any 1963 per evitar l'atemptat mortal de Dallas i salvar Kennedy. Però modificar la història té conseqüències gravíssimes i val més deixar-ho tot com estava. Curiosament això ja ho saben els funcionaris de l'insòlit, i amb els mals de la burocràcia, *Ministerio del Tiempo* (TVE). Un entretingut invent de Pablo i Javier Olivares que s'acosta amb humor i ironia a la història, intocable.

Però no tot arriba del món anglosaxó. Més d'un crític ha trobat a *P'tit Quinquin*, del francès Bruno Dumont, ressonàncies de David Lynch. Una minisèrie amb personatges estranys i irrepetibles. Per fer-se'n una idea només cal explicar que tot comença quan es troba en un poble de la Picardia una vaca morta que porta dins el cadàver d'una dona sense cap. *Les revenants*, de Fabrice Gobert,

ens presenta una colla de veïns morts d'Annecy que, sense haver envellit i ignorant el seu estat, tornen a casa, on volen recuperar el seu lloc i la seva vida. Són zombis sense cicatrius ni ganyotes. Per això, la segona temporada presentava un problema a l'espectador desmemoriat: recordar quins personatges eren vius i quins, cadàvers.

Dinamarca ha donat títols remarcables. Tant, que els nord-americans, incapaços d'acceptar una ficció estrangera, van fer la seva versió de *Forbrydelsen/The Killing* (2007-2012), un esplèndid thriller protagonitzat per una dona policia. Després han vingut *Borgen*, una crònica sense estridències ni indulgències sobre la política domèstica, sobre la connivència de periodistes i polítics, sobre el rebregament electoral dels principis ideològics..., i *1864*, que recrea la derrota en la guerra contra Prússia que va suposar la pèrdua d'un terç del territori danès. Una producció commemorativa de la televisió pública que no amaga els clarobscur de la política, plena de rampoines. Tota una lliçó per als qui volen fabricar èpica nacional a costa de la història.

Indubtablement hi ha moltes altres sèries que, per un motiu o altre, mereixen ser vistes (*Crematorio*, *Olive Kitteridge*, *Black Mirror*...). Però posats a dir un nom, no cal donar un títol. Cal parlar d'un creador. Es tracta de David Simon. L'home que hi ha al darrere de sèries como *The Wire* (sobre un Baltimore suburbial, la droga, la corrupció política i el periodisme mentider); *Generation Kill* (crònica poc indulgent sobre la guerra d'Irak); *Treme* (sobre Nova Orleans després del Katrina) i d'una altra petita joia: *Show me a hero*. Una minisèrie de sis capítols sobre un alcalde de Yonkers (Nova York) que, en contra de les seves promeses, ha de defensar i aplicar una sentència que l'obliga a construir habitatges protegits per a ciutadans sense recursos, bàsicament negres, a barris de classe mitjana i blancs. Tota una reflexió sobre l'urbanisme d'inserció i sobre la política sense entranyes. Basada en una història real, l'alcalde Nick Wascisko, als 34 anys,

va suïcidar-se, abandonat per tots els seus con-
freres polítics. El títol surt d'una frase de Francis
Scott Fitzgerald: «Mostra'm un heroi i escriuré
una tragèdia», que perfectament podria aplicar-se
a altres obres d'aquesta nova televisió.

BIBLIOGRAFIA D'URGÈNCIA

- *La cultura de las series*, Concepción Cascajosa
(Laertes)
- *Series de culto*, Toni de la Torre (Minotauro)
- *Hombres fuera de serie*, Brett Martin (Ariel)
- *La política en las series de televisión*, Anna
Tous (ed) (UOC)
- *Teleshakespeare*, Jorge Carrión (Errata
Naturae).

TOMÀS DELCLÒS I JUANOLA (Barcelona, 1952). Llicenciat en
Dret i Ciències de la Informació. Va ser professor d'Història
del Cinema a la Universitat Autònoma de Barcelona. Ha
treballat a *Fotogramas*, *Tele/Express*, *El Periódico* i *El País*,
on va participar en la fundació de suplementos com Babelia
o Ciberpaís i en la creació de l'edició digital en català. Entre
2012 i 2014 en va ser Defensor del Lector.

